

İLİŞKİLERDE İNANÇ ENVANTERİNİN (İİE) GELİŞTİRİLMESİ: GEÇERLİK ve GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Melek Kalkan*

ÖZET

Bu araştırmada İlişkilerde İnanç Envanteri (İİE) geliştirilmiş, aracın geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Envanterin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları 384 kişi üzerinde yapılmıştır. İlişkilerde İnanç Envanteri 20 maddelik beşli likert tipi bir ölçektir. İç tutarlılığı saptamak amacıyla hesaplanan Cronbach Alfa katsayısı .87'dir. Test-tekrar test güvenilirlik katsayısı .74 olarak hesaplanmıştır. İİE ile Akılcı Olmayan İnanç Ölçeği arasındaki korelasyon .24, Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Ölçeği ile .30 değerindedir. Yapılan faktör analizi sonucunda envanterin toplam varyansın %38.37'sini açıklayan iki faktörden oluştuğu görülmüştür. Bu faktörler "Çaresizlik" ve "Sevilemezlik" olarak isimlendirilmiştir. Bulgular, bu ölçeğin geçerli ve güvenilir olarak kullanılabileceğini göstermektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: İlişkilerde İnanç Envanteri, akılcı olmayan inançlar, geçerlik, güvenilirlik

ABSTRACT

In this investigation, The Relationship Belief Inventory (RBI) was developed and the reliability and validity studies of the scale were done. The reliability and validity studies of the inventory on 384 people were done. The Relationship Belief Inventory is a 20 item likert-type with five point response format. The Cronbach Alpha coefficient regarding the internal consistency as .87. Computed test-retest reliability coefficient was .74. RBI correlated .24 with Irrational Belief Scale, and .30 with Dysfunctional Attitude Scale. The factor analysis showed that there were two factors explaining 38.37% of total variance of the inventory. These factors were called "Helplessness" and "Unlovability". The findings indicated that RBI can be used as a valid and reliable instrument.

KEY WORDS: Relationship Belief Inventory, irrational beliefs, validity, reliability.

Evlilik sorunları ve boşanma oranlarındaki artış, evlilik ilişkilerinin anlaşılması ve sorunların önlenmesi gereksinimini artırmaktadır. Başarısız evliliklerin nedenlerini araştırmak için bu konuya yönelen evlilik ve aile araştırmacıları, evlilik anlaşmazlıkları ve çözümlerine yol açabilecek evlilik öncesi güçlüklerle dikkat çekerek, bireylerin evlilik ilişkilerine yönelik inançlarının ve işlevsel olmayan düşüncelerinin gelecekteki uyumsuzlukların işaretleri olduğunu göstermektedir (Markman, Floyd, Stanley ve Storaasli, 1988; Larsen ve Olson, 1989; Sharp ve Ganong, 2000). Ellis'in, sorunlu evlilik ilişkilerinde akılcı olmayan beklentilerin rolünü vurgulamasıyla dikkatini evlilik uyumu ve terapisine çeviren bilişsel yaklaşımlar da bireylerin ilişki gerçeğini nasıl yorumladıklarına odaklanır. Bu yaklaşıma göre, akılcı ve fonksiyonel düşünme, ilişkilerde uyumu artırmaktadır (Ellis, 1986).

Evlilik ve ilişki uyumunu artırmada ve fonksiyonel olmayan bilişleri değiştirmede bilişsel yeniden yapılandırmaya önem veren terapistler (Baucom, Sayers ve Sher, 1990) bireylerin kendileri, partnerleri veya ilişkileri hakkında yaygın akılcı olmayan inançlar belirtmişlerdir. Bu tarz inançları fazla olan partnerler, aralarındaki anlaşmazlıkları zayıf bir ilişkinin göstergesi olarak görürler. Birbirlerinin zihnini okuyormuşçasına duygu ve ihtiyaçlarına duyarlı olmaları gerektiğini düşünürler. Bu bireylere göre cinsel ilişkiler daima doyum verici olmalıdır (Huber ve Milstein, 1985; Sharp ve Ganong, 2000). Araştırmalar akılcı olmayan inançların fazlalığı ile evlilik doyumunu ve uyumundaki düşüklük arasında anlamlı ilişki olduğunu göstermektedir (Epstein ve Eidelson, 1981; Huber ve Milstein, 1985; Bradbury ve Fincham, 1988; Möller ve Zyl, 1991; Haferkamp, 1994; Cann, Mangum ve Wells, 2001; Flett, Hewitt, Shapiro ve Rayman, 2001-02).

Bilişsel yeniden yapılandırmaya odaklanan evlilik terapistleri, bireylerin eşlerine ve ilişkilerine yönelik bu inançlarından yararlanarak, onların inanç ve beklentilerinde anlamlı bilişsel değişimler meydana getirmeye ve evlilik uyumunu artırmaya çalışmaktadırlar. Bu durum, bilişsel yeniden yapılandırmadaki ilerlemenin göstergesi olarak kullanılabilen

*Yard.Doç.Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı
55139 Kurupelit/SAMSUN, e-posta: mkalkan@omu.edu.tr

ilişki inançlarının ölçülmesini gerektirmektedir (Baucom, Epstein, Sayers ve Sher, 1989; Haferkamp, 1994).

İlgili literatüre bakıldığında, bireylerin karşı cinsle yaşadıkları romantik ilişkilere yönelik inançlarını ölçmek amacıyla geliştirilmiş çeşitli ölçme araçları bulunmaktadır. Bu çabaların batıdaki örnekleri Eidelson ve Epstein (1982) tarafından geliştirilen "Relationship Belief Inventory (RBI)", Sprecher ve Metts (1989) tarafından geliştirilen "Romantic Beliefs Scale" ve Fletcher ve Kininmonth (1992)'a ait "Relationship Beliefs Scale (RBS)"dir.

Ülkemizde ise bilişsel yaklaşıma dayalı evlilik terapileri ve evlilikle ilgili çalışmalarda sık kullanılan bazı ölçme araçları (Kabakçı, Tuğrul ve Öztan, 1993; Binici-Azizoğlu ve Hovardaoğlu, 1996; Tezer, 1996; Tutarel-Kışlak, 1999a; Tutarel-Kışlak, 1999b) olmakla birlikte, ilişkilere yönelik akılcı olmayan inançları ölçen bir araç bulunmamaktadır. Bu durum, evlilikteki uyumsuzluğun önemli bir yordayıcısı olan akılcı olmayan inançları ölçmeye yönelik bir ölçme aracının gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

Bu gereksinimden hareketle yürütülen bu çalışmanın amacı, ilişkilerde akılcı olmayan inançları ölçen geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmek ve bunun faktör yapısına ilişkin bilgileri saptamaktır.

YÖNTEM

Örneklem

Araştırma Ondokuz Mayıs Üniversitesinde öğrenim gören öğrenciler ile aynı üniversitede çalışan akademik ve idari personel arasından seçkisiz seçim yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırmanın örneklemini 252'si kadın ve 132'si erkek olmak üzere toplam 384 katılımcı oluşturmaktadır. Kadınların yaş ortalaması 28.75, erkeklerin yaş ortalaması ise 31.18'dir. Katılımcıların 207'si bekar, 177'si evlidir. Evli bireylerin evlilik süre ortalamaları 13.03 yıldır ve evli bireylerin %86.4'ü çocuk sahibidir. Örneklemdeki bireylerin 199'u üniversite öğrencisiyken, 95'i akademik personel, 90'ı ise idari personeldir. Eğitim durumları açısından bakıldığında ise %51.8'i üniversite öğrenimine devam etmekte olup, %31'i üniversite mezunu, %17.2'si ise ortaokul-lise mezunu olarak görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Ölçeği (FOTÖ)

Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Ölçeği Weissman ve Beck tarafından 1978 yılında geliştirilmiştir. Kırk maddeden oluşan ve fonksiyonel olmayan tutumların ortaya çıkma sıklığını ölçen aracın iç tutarlık güvenilirlik katsayıları .87 ile .92 arasında, test-tekrar test güvenilirlik katsayıları ise .54 ile .84 arasında değişmektedir. Ölçeğin Beck Depresyon Envanteri ile korelasyonlarının ranjı .30 ile .65 arasında, Otomatik Düşünceler Ölçeği ile ise .43 ve .64 arasında olduğu belirtilmektedir. Ölçek 1992 yılında Şahin ve Şahin tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Orijinal form ile benzerlik gösteren güvenilirlik katsayıları ve faktör yapısına sahip olan ölçek 40 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin iç tutarlık katsayısı .79 olup, madde-toplam puan korelasyonlarının ortalaması .34, iki yarım test güvenilirliği ise .72'dir. Depresyonla ilişkili olan fonksiyonel olmayan tutumların ortaya çıkma sıklığını ölçen ölçeğin, Beck Depresyon Envanteri ile .19, Otomatik Düşünceler Ölçeği ile .29 düzeyinde korelasyon gösterdiği görülmektedir. Faktör analizi sonuçlarına göre ölçeğin dört faktörden oluştuğu bulunmuştur (Savaşır ve Şahin, 1997).

Akılcı Olmayan İnanç Ölçeği (AOİÖ)

Akılcı olmayan inançları ölçmek amacıyla Türküm (2003) tarafından geliştirilmiştir. On beş maddeden oluşmakta olan ölçeğin iç tutarlık katsayısı .75 olup, test-tekrar test güvenilirliği ise .81'dir. Ölçeğin halihazır geçerlik çalışmasına ilişkin bulgular, Sınav Kaygısı Envanteri ile arasındaki korelasyonun -.03, Beck Depresyon Envanteri ile .16, Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Ölçeği ile .40 olduğunu yansıtmaktadır. Faktör analizi sonuçları varyansın %42.9'unu açıklayan üç faktör ortaya çıkarmıştır (Türküm, 2003).

Verilerin Analizi

Bu çalışmada ölçeğin madde analizi madde-toplam puan korelasyonları hesaplanarak yapılmış; yapı geçerliği ise temel bileşenler faktör çözümlemesi ve varimax döndürülmüş faktör çözümlemesi kullanılarak incelenmiştir. Benzer ölçekler geçerliği için ilişkilerde İnanç Envanteri ile Akılcı Olmayan İnanç Ölçeği ve Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Ölçeği puanları arasındaki korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Güvenirlik çalışmalarında ise iç tutarlık katsayıları için Cronbach Alpha

formülü kullanılmış; test-tekrar test güvenirliliği için ise iki uygulama puanları arasındaki ilişki Pearson korelasyon katsayısı formülü kullanılarak hesaplanmıştır. Bu işlemler, veriler araştırmacı tarafından toplandıktan sonra SPSS 11.5 programı ile değerlendirilmiştir. Verilerin analizi araştırmacı tarafından yapılmış; gerek duyulduğunda alanda uzman kişilerden yardım alınmıştır.

Ölçeğin Geliştirilmesiyle İlgili Çalışmalar

İlişkilerde İnanç Envanterinin geliştirilmesi amaçlandığında, ilk olarak ilgili literatür taranmış; bu amaçla geliştirilmiş ölçekler, bu ölçeklerin kullanıldığı araştırmalar ve bunlara ilişkin görüşler (Baucom, Epstein, Sayers ve Sher, 1989; Bradbury ve Fincham, 1993; James, Hunsley ve Hemsforth, 2002) hakkında bilgi toplanmıştır. Literatürün öngördüğü ve romantik ilişki yaşayan bireylerle yapılan görüşmelerden edinilen izlenimler doğrultusunda kırk yedi maddelik bir soru havuzu oluşturulmuştur. Bununla ilgili olarak, psikolojik danışma ve rehberlik alanındaki dört uzmanın görüşlerine başvurulmuş, onların eleştiri ve önerileri doğrultusunda bazı maddelerde dil ve içerik açısından değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliklerden sonra envanter, literatürün öngördüğü şekilde hem bekar, hem de evli bireylere uygulanmıştır. Eidelson ve Epstein (1982), Sprecher ve Metts (1989) ve Fletcher ve Kininmonth (1992)'in geliştirdikleri envanterlerin hem bekar, hem de evli bireylerle yapılan çalışmalarda kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca bireylerin karşı cinsle yaşadıkları romantik ilişkilere yönelik inançlarını ölçmeye yönelik çeşitli ölçme araçları geliştirme çalışmaları ve bu araçların kullanıldığı araştırmalara bakıldığında, araştırma kapsamına giren bireylerin yaşadıkları ilişkilerin süresi konusunda farklılıklar olduğu görülmektedir. Bazı çalışmalarda zaman sınırlaması bulunmazken (Flett, Hewitt, Shapiro ve Rayman, 2001-02), bazılarında ise en az altı ay (James, Hunsley ve Hemsforth, 2002) veya bir yıllık (Eidelson ve Epstein, 1982) bir ilişki yaşayanların araştırma kapsamına alındığı anlaşılmaktadır. Bu çalışmada da kırk yedi maddelik taslak envanter, en az altı aylık bir ilişkisi bulunan bireylere uygulanmış ve uygulama sonucu madde-test korelasyonu hesaplanmıştır. Madde test korelasyonunda, korelasyon katsayısı .30'un altında kalan maddeler elenerek envanter yirmi iki maddeye indirilmiştir. Daha sonra yapılan faktör analizi sonucunda da faktör yükü .30'un altında olan iki madde çıkarılmış ve envanter yirmi maddeye düşürülmüştür.

Yirmi maddelik envanterin madde test korelasyon katsayıları Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. İlişkilerde İnanç Envanteri Madde Test Korelasyonları

Madde No	r	Madde No	r
1.	.65	11	.43
2.	.69	12	.64
3.	.43	13	.51
4.	.50	14	.43
5.	.45	15	.60
6.	.47	16	.39
7.	.36	17	.65
8.	.40	18	.37
9.	.59	19	.70
10.	.55	20	.63

Envanterin madde-test korelasyonları .36 ile .70 arasında değişmektedir. Madde-test korelasyonu, bir maddenin testin tümünün ölçtüğü özelliği ölçüp ölçmediğinin bir göstergesidir. Bir maddenin, testin tümü ile tutarlılığının göstergesi olabileceği en düşük değer .20 olarak verilmektedir (Aiken, 1994). Buna göre, bu çalışmada elde edilen korelasyon katsayıları madde analizi için kabul edilebilir düzeydedir.

Yirmi maddelik envanter 1 ile 5 arasında derecelendirilerek, geçerlik ve güvenilirlik çalışması için tekrar uygulanmıştır. Test-tekrar test güvenirliliği için envanterin son şeklinin uygulanması, on beş gün ara ile 54 kişilik bir grupta tekrarlanmıştır. Beş'li likert tipi olan envanterde, cevaplayıcıların görüşlerini (1) Hiç katılmıyorum, (2) Katılmıyorum, (3) Kararsızım, (4) Katılıyorum, (5) Tamamen katılıyorum şeklinde derecelenmeleri istenmektedir. Envanterden alınabilecek en yüksek puan 100, en düşük puan ise 20'dir. Envanterden alınan toplam puanların yüksekliği, bireyin romantik ilişkilere yönelik akılcı olmayan inançlarının fazlalığını göstermektedir.

BULGULAR

Bu bölümde İlişkilerde İnanç Envanterinin (İİE) geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

İlişkilerde İnanç Envanterinin (İİE) Geçerliliğine İlişkin Bulgular

İİE'nin geçerliğini sınamada, yapı geçerliği ve benzer ölçekler geçerliği kullanılmıştır.

İİE'nin yapı geçerliğini sınamak için faktör analizi yapılmıştır. Envanterin faktör yapısını inceleyebilmek ve alt boyutlarını belirleyebilmek amacıyla varimax dik döndürme tekniği ile birlikte uygulanan Temel Bileşenler Analizi sonucuna göre, varyansın %38.37'sini açıklayan iki faktör belirlenmiştir. Faktör analizinde faktör yüklerinin .30 ve üzerinde olması kabul edilebilir bulunmaktadır. Maddelerin buldukları faktördeki yük değerleriyle, diğer faktörlerdeki yük değerleri arasındaki farkın ise en az .10 olmasına dikkat edilir (Büyüköztürk, 2002). Bu çalışmada da bu değerler dikkate alınmıştır. Buna göre maddelerin iki faktöre dağılımı ve faktör yükleri Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo2. İlişkilerde İnanç Envanterinin Faktör Analizi Sonuçları

Madde No	Faktör 1	Faktör 2
9	.75	
4	.74	
2	.71	
1	.67	
5	.65	
6	.61	
10	.54	
18	.39	
13	.37	
3	.36	
7	.35	
16		.65
12		.63
19		.60
15		.59
11		.59
14		.52
17		.50
20		.49
8		.40

Tablo 2'de görüldüğü üzere, İİE'nin faktör yükleri .35 ile .75 arasında dağılım göstermektedir. İİE'nin iki faktörünün açıkladıkları varyans miktarları Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. İİE Faktörlerinin Açıkladıkları Varyans Miktarları

Faktör	Açıklanan Varyans
Faktör 1	20.93
Faktör 2	17.44
Toplam	38.37

Tablo 3'de görüldüğü gibi, İİE'nin iki faktörünün açıkladıkları toplam varyans %38.37'dir. Bu varyansın, %20.93'ü birinci faktörden kaynaklanmakta olup 11 maddeden oluşmaktadır ve "Çaresizlik" olarak isimlendirilmiştir. İkinci faktör ise toplam varyansın %17.44'ünü açıklayan 9 maddeden oluşmaktadır ve "Sevilemezlik" olarak isimlendirilmiştir. Bu faktörler, Beck'in, temel inançların (a) çaresizlik ve (b) sevilemezlik şeklinde iki grupta toplanabileceği görüşlerinden yararlanılarak isimlendirilmiştir (Beck, 2001).

Benzer ölçekler geçerliğine ilişkin bulgular, İlişkilerde İnanç Envanterinden ve Akılcı Olmayan İnanç Ölçeğinden alınan puanlar arasındaki korelasyon katsayısının .24 ($p < .05$), Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Ölçeği ile ise .30 ($p < .01$) olduğunu göstermektedir.

İlişkilerde İnanç Envanterinin (İİE) Güvenirliğine İlişkin Bulgular

İİE'nin güvenirliliği iç tutarlık katsayısı ve test-tekrar test güvenirlilik katsayısı hesaplanarak incelenmiştir. Yirmi maddelik envanterin iç tutarlık katsayısı (Cronbach Alpha) .87 bulunmuştur. Envanterin alt boyutlarına ilişkin iç tutarlık katsayıları ise şu şekildedir: "Çaresizlik" alt boyutu için .78, "Sevilemezlik" alt boyutu için ise .80'dir.

Ayrıca 54 kişinin İİE'den aldıkları puanlar üzerinde test-tekrar test güvenirliliği hesaplanmıştır. İİE üç hafta arayla tekrar uygulanmış ve iki uygulamadan elde edilen puanlar için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon katsayısının hesaplanması sonucu elde edilen test-tekrar test güvenirlilik katsayısı .74 ($p < .01$)'dür. Envanterin "Çaresizlik" alt boyutu için test-tekrar test güvenirlilik katsayısı .69 ($p < .01$), "Sevilemezlik" alt boyutu için ise .71 ($p < .01$) olarak hesaplanmıştır.

İİE'nin test-tekrar test ve iç tutarlık yöntemleriyle bulunan güvenirlilik katsayıları Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4. İİE'nin Test-tekrar Test ve İç Tutarlık Güvenirlilik Katsayıları

	Test-tekrar Test	İç Tutarlık
Çaresizlik	.69	.78
Sevilemezlik	.71	.80
Toplam İİE	.74	.87

TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, bireylerin romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlarını belirlemeye yönelik bir ölçme aracı geliştirmek amaçlanmıştır. Romantik ilişkilere yönelik akılcı olmayan inançlar ve gerçekçi olmayan beklentiler, bireylerin ilişkilerinde bu beklentilerin gerçekleşmemesinden kaynaklanan hayal kırıklıklarına sebep olmaktadır. İlişkilerden sağlanan doyumunu artırmak için, bu inançların sayısını azaltmak uygun görülmektedir (Sharp ve Ganong, 2000). Bu alandaki çalışmalara katkıda bulunmak amacıyla, Ellis ve Beck'in terapi modellerine dayalı olarak, romantik ilişkilerdeki inançları ölçmeye yönelik bir envanter geliştirilmiştir.

Romantik ilişkiler hakkında bireylerin inançlarını ölçen İlişkilerde İnanç Envanteri, yirmi maddeden oluşmaktadır. İİE'nin geçerlik çalışmasında yapı geçerliği ve benzer ölçekler geçerliği kullanılmıştır. Envanterin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla yapılan faktör analizi sonuçları, varyansın %38.37'sini açıklayan iki faktör olduğunu ortaya koymuştur. Bu faktörler, Beck'in ileri sürdüğü gibi, temel inançların (a) çaresizlik ve (b) sevilemezlik şeklinde iki grupta toplanabileceği görüşlerini yansıtmaktadır. "Çaresizlik" kategorisine bakıldığında, kişisel çaresizlik, güçsüzlük, incinebilirlik, tuzağa düşürülmüştük, kontrolü kaybetmişlik, başarısızlık ve yeterince iyi olmama gibi inançlar göze çarpmaktadır. "Sevilemezlik" kategorisinin ana teması ise değersizlik, arzu edilmeme, reddedilme, terk edilme ve saygınlığı olmamadır (Beck, 2001; <http://www.philosophy.com/self-programming>). Buna dayalı olarak, birinci faktör "Çaresizlik" (Helplessness) olarak isimlendirilirken; ikinci faktör "Sevilemezlik" (Unlovability) olarak isimlendirilmiştir. Envanterin benzer ölçekler geçerliğinin hesaplanmasında, Eidelson ve Epstein (1982)'in çalışmasında olduğu gibi Akılcı Olmayan İnanç Ölçeği (AOİÖ) ve Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Ölçeği (FOTÖ) kullanılmıştır. Bulgular, İİE ve AOİÖ'den alınan puanlar arasındaki korelasyonun .24 ($p < .05$), İİE ve FOTÖ ile ise .30 ($p < .01$) olduğunu göstermektedir. Bulunan bu değerler, envanterin geçerliğine katkı sağlamaktadır. Envanterin bütününe ilişkin iç tutarlık katsayısı .87 bulunurken, test-tekrar test güvenilirlik katsayısı .74 olarak hesaplanmıştır. "Çaresizlik" alt boyutu için iç tutarlık katsayısı .78, test-tekrar test güvenilirlik katsayısı .69; "Sevilemezlik" alt boyutu için iç tutarlık katsayısı .80, test-tekrar test güvenilirlik katsayısı ise .71'dir. Bulunan bu değerler, İİE'nin güvenilirliği için yeterli sayılabilecek düzeydedir.

Gelecekte yapılacak çalışmalarda, İİE'nin test-tekrar test değerlerini daha büyük ve farklı bir örneklem üzerinden almak, evlilik terapisi veya danışmanlığı alan ve almayan grupları karşılaştırmak, evli bireylerin İİE'den aldıkları puanlarla evlilik doyumunu ve uyumu puanları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak, envanterin geçerlik ve güvenilirliğine yeni katkılar sağlayabilir. Eidelson ve Epstein (1982)'in de belirttiği gibi, İlişkilerde İnanç Envanterinin, bilişsel yeniden yapılandırmaya odaklanan bilişsel evlilik terapileri ve evlilik danışmanlığında, fonksiyonel olmayan ilişkilerin bilişsel öğelerini belirlemede ve bilişsel değişmelerin değerlendirilmesinde ve bu kuram çerçevesinde yapılacak araştırmalarda kullanılması önerilebilir.

Genel olarak, İlişkilerde İnanç Envanterinin, yukarıda belirtilen sınırlılıklar dikkate alınarak, bekar ve evli bireylerin ilişkileri hakkındaki inançlarını değerlendirmede kullanılabilir. Yeterlikte psikometrik özelliklere sahip geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.

KAYNAKLAR

- Aiken, L.R. (1994). *Psychological testing and assessment*. Boston: Allyn and Bacon. Aktaran: Ayvaşık, H.B.
- (2000). Kaygı duyarlılığı indeksi: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15(46), 43-57.
- Baucom, D.H., Epstein, N., Sayers, S.L. ve Sher, T.G. (1989). The role of cognitions in marital relationships: Definitional, methodological, and conceptual issues. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 57(1), 31-38.
- Baucom, D.H., Sayers, S.L. ve Sher, T.G. (1990). Supplementing behavioral marital therapy with cognitive restructuring and emotional expressiveness training: An outcome investigation. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 58(5), 636-645.
- Beck, J.S. (2001). *Bilişsel terapi temel ilkeler ve ötesi*. (Çev. Nesrin Hisli Şahin). Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Binici-Azizoğlu, S. ve Hovardaoğlu, S. (1996). Evlilik için karşılaştırma düzeyi Ölçeğinin (EKDÖ) geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 11(38), 66-77.

Melek Kalkan

- Bradbury, T.N. ve Fincham, F.D. (1988). *Individual difference variables in close relationships: A contextual model of marriage as an integrative framework. Journal of Personality and Social Psychology*, 54, 713-721.
- Bradbury, T.N. ve Fincham, F.D. (1993). Assessing dysfunctional cognition in marriage: A reconsideration of the Relationship Belief Inventory. *Psychological Assessment*, 5, 92-101.
- Büyükköztürk, Ş. (2002). Sosyal bilimler için veri analizi elkitabı.. Ankara: Pegem Yayınları.
- Cann, A., Mangum, J.L. ve Wells, M. (2001). Distress in response to relationship infidelity: The roles of gender and attitudes about relationships. *Journal of Sex Research*, 38(3), 185-190.
- Eidelson, R.J. ve Epstein, N. (1982). Cognition and relationship maladjustment: Development of a measure of dysfunctional relationship beliefs. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 50(5), 715-720.
- Ellis, A. (1986). Rational-emotive therapy applied to relationship therapy. *Journal of Rational-Emotive Therapy*, 4, 4-12.
- Epstein, N. ve Eidelson, R.J. (1981). Unrealistic beliefs of clinical couples: Their relationship to expectations, goals, and satisfaction. *American Journal of Family Therapy*, 9(4), 13-22.
- Fletcher, G.J.O. ve Kininmonth, L.A. (1992). Measuring relationship beliefs: An individual differences scale. *Journal of Research in Personality*, 26, 371-397.
- Flett, G.L., Hewitt, P.L., Shapiro, B. ve Rayman, J. (2001-02). Perfectionism, beliefs, and adjustment in dating relationships. *Current Psychology*, 20(4), 289-311.
- Haferkamp, C.J. (1994). Dysfunctional beliefs, self-monitoring, and marital conflict. *Current Psychology*, 23(4), 289-301.
- Huber, C.H. ve Milstein, B. (1985). Cognitive restructuring and a collaborative set in couples' work. *The American Journal of Family Therapy*, 13(2), 17-27.
- James, S., Hunsley, J. ve Hemsworth, D. (2002). Factor structure of the relationship belief inventory. *Cognitive Therapy and Research*, 26(6), 729-744.
- Kabakçı E, Tuğrul C, Öztan N. (1993). Birtchnell eş değerlendirme ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 8,(29), 31-37.
- Larsen, A.S. ve Olson, D.H. (1989). Predicting marital satisfaction using prepare: A replication study. *Journal of Marital and Family Therapy*, 15(3), 311-322.
- Markman, H.J., Floyd, F.J., Stanley, S.M. ve Storaasli, R.D. (1988). Prevention of marital distress: A longitudinal investigation. *Journal of Counseling and Clinical Psychology*, 56(2), 210-217.
- Möller, A.T. ve Zyi, P.D.V. (1991). Relationship beliefs, interpersonal perception, and marital adjustment. *Journal of Clinical Psychology*, 47, 28-33.
- Self-programming. (29 Haziran 2004). Core beliefs (from cognitive therapy, basics and beyond). Palo Alto: Dhirga, P. Internet'ten 10 Haziran 2005'de elde edilmiştir. <http://www.philosophistry.com/self-programming>
- Sharp, E.A. ve Ganong, L.H. (2000). Raising awareness about marital expectations: Are unrealistic beliefs changed by integrative teaching? *Family Relations*, 49, 71-76.
- Sprecher, S. ve Metts, S. (1989). Development of the "Romantic Beliefs Scale" and examination of the effects of gender and gender-role orientation. *Journal of Social and Personal Relationships*, 6, 387-411.
- Savaşır, I ve Şahin, N.H. (1997). Bilişsel-Davranışçı terapilerde değerlendirme: sık kullanılan ölçekler. Ankara,

İlişkilerde İnanç Envanteri

Tutarel-Kıslak,S., (1999a) "İlişkilerde 'yukleme' ölçüğünün (İYÖ) güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji Dergisi*, 7(3), 193-199.

Tutarel-Kıslak,S. (1999b). "Evlilikte uyum" ölçüğünün (EÜO) güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji Dergisi*, 7(1), 50-57.

Türküm, A.S. (2003). Akılcı olmayan inanç ölçüğünün geliştirilmesi ve geçerlik çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(19), 41-47.

revealed three factors accounted for 42.9% of the total variance (Türküm, 2003).

Data Analysis

The SPSS program was used to analyze the data. The reliability coefficients of the scale, Cronbach-Alphas and test re-test Pearson Momentum Correlation Coefficients were calculated. The construct validity Relationship Belief Inventory (RBI) was tested by the principle component analysis of factor analysis procedures. The concurrent validity of the scale was calculated Pearson Momentum Correlation Coefficients.

RESULTS

The validity of the Relationship Belief Inventory was assessed by two methods. Firstly, the construct validity of the Relationship Belief Inventory was investigated by factor analysis. Secondly, the concurrent validity was examined by assessing the correlation between the scores of the Relationship Belief Inventory and the scores of the Dysfunctional Attitude Scale and Irrational Belief Scale.

A principal component factor analysis with varimax rotation was performed to examine the factor structure of the Relationship Belief Inventory. The principal component analysis revealed two factors accounted for 38.37% of the total variance. All items had a loading of 0.30 or more. These factors were called Helplessness and Unlovability.

The concurrent validity of the scale was assessed by using Dysfunctional Attitude Scale (.30, $p < .01$) and Irrational Belief Scale (.24, $p < .05$).

The reliability of the two subscales of Relationship Belief Inventory was assessed by two methods. Firstly, Cronbach Alpha Coefficients were computed to investigate the internal consistency reliability of the relationship belief scores. Secondly, a test re-test analysis was applied.

The Cronbach Alpha coefficients for the Helplessness, Unlovability subscales and total RBI were .78, .80 and .87 respectively. Three week test re-test reliability was .69 for Helplessness which includes eleven items, .71 for Unlovability which includes nine items, and .74 for total RBI.

DISCUSSION

The Relationship Belief Inventory was developed to assess some of the beliefs about romantic relationships. The RBI is a 20-item Likert type inventory showing the agreement on each item. Participants are asked to indicate on a scale ranging from 1 (strongly disagree) to 5 (strongly agree) how much they agree or disagree with each statements. In this inventory, high scores indicate more irrational relationship beliefs.

The results of the factor analysis suggest that there are two factors in the RBI: helplessness and unlovability. To examine the concurrent validities of RBI, correlations with the Dysfunctional Attitude Scale and Irrational Belief Scale were examined. The RBI total score correlated significantly with these scales. Reliability studies showed that the whole scale and sub-scale internal consistency values and test re-test correlation coefficients are at acceptable levels.

The present study has some limitations. The test re-test properties of the scale may be investigated in further studies by collecting data from wide and different sample. Additional studies may be conducted by using scales that measure marital adjustment and satisfaction.

The present inventory appears to have utility in several areas: diagnosing specific cognitive components of relationship dysfunction, assessing cognitive changes in evaluating therapy and counseling outcomes, and initiating discussion of relationship beliefs in marital or individual counseling and therapy sessions (Eidelson and Epstein, 1982).